

Huub teispäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind: kodumaale Rmk. 0.60 ja välismaale Rmk. 1.— kuus. Toimetuse ja talitus: Paide, Turg 10, tel. 30. Toimetuse kõnetunnid täpsemalt kl. 8—12. Talitus avatud täpsemalt kella 8—17.30, laupäeval kl. 8—13. Peatoimetaja Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Aja- ja Raamatukogu. Adressi muutmine 20 pn. Kehtivad kuulutuste hinnakirjad: O — nr. 1 ja R — nr. 1. Paide Trükkikoja trükk.

Lõunarindel kestavad tõrjevõitlused

pealetormavate bolshevikidega

Bolshevikud kaotasid laevu, hulk tanke ja lennukeid. Taandumisliikumise raames evakueeriti Sevastopoli varemed

Führeri peakorterist, 10. mail. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Sevastopoli alllapeal seisavad saksa ja rumeenia väed endiselt rasketes võitlustes edasitõrjendades bolshevikke. Meie taandumisliikumise raames evakueeriti Sevastopoli linna varemed. Lahinglennukid hävitati eile 30 nõukogude tanki. Õhuvõitlusi ja õhutorjekahurite poolt tulistati alla 19 vaenlase lennukit. Järel ruumid, ida pool Terekist ja Moldau lähedalal nurjusiid bolshevikke kohalikud rünnakud.

Kilred saksa võitlusalennukid hävitasid Murmanskist põhja pool 3 nõukogude kilrpaati ja 2 kaubalaeva kogumhuga 2.600 t. Rünnakul saksa toetuspunktidele kõr-

gel põhjas kaotasid bolshevikud 19 lennukit.

Itaalia lõunarindel tõrjuti mitu vaenlase rünnakut.

Rünnakud laevad õhku arvukalt vaenlase võitlusel. Võitlusalennukid ründasid hea eduga laeva-esemärke Nottuno sillapeal. Tabati raskesti 2 prahilaeva kogumhuga 5000 t ja 2 suuremat maabumiseõhukit ning ühte hävitajat. Ühe osa hukkamine selet laevast on tõenäoline.

Oma rünnakul sealal okupeeritud läänelaial ja sisselendades Luxembourgil ning Saarbrückeni ruumi kaotas vaenlane eile 19 lennukit.

Üksikud briti lennukid heitsid viimasel 581 pomme Berliini linnaalirakoonale.

„Kogu Araabia huvid on ohustatud“

Araablased protesteerivad inglaste kavatsuste vastu Palestiinas

Genfi, 8. 5. (DNB). Briti sõjaraakonna täitevkomitee poolt lähtest võidu puhaks väljatõttud Palestiina-programmille on nüüd nagu teatab „Manchester Guardian“, saanud Palestiina araabia parteilt telegrammilise vastus.

„Sugava kahetsusega ja suure meelepähaga“ olevat araablaste vastu võtnud inglise sõjaraakonna ettepaneku, et neil tuleks Palestiinat vabatahtlikult jautide kasuks evakueerida, rõhutatakse telegrammis. Sellised ettepanekud paljastavad briti sõjaraakonna täielikku võimust neis asjades ja ähvardavad kogu araabia maailma huvisid, samuti kõigi muhameedlaste omi. Lillati olevat sõjaraakonna täitevkomitee hoiak järele vastutuse kõigi sotsialistlikkude printsipiide, Atlandi-doklaatsiooniga ja inglismaa korduvate lubadustega, mida ta araablastele teinud. „Meie protesteerime kõige energilisemalt nende ettepanekute vastu ja nõuame nende tagasivõtmist.“

Pihkva rindel katkestasid enamlased oma rünnakud

Berliin, 9. 5. (DNB). Ida pool Polotat ja põhja pool Pihkvat katkestas vaenlane oma tagajärgjate rünnakud meie ettenhutatud liinidele. Viiteks rünnak tungs laupäeval õks kompaniitugevuse Saksa löögirühm vaenlase postiloonisüsteemi, laskis õhku 15 võitluspäsa ja 5 elupunkrit, osalt koos meeskondadega, ning võitis vange. Enamlastel olid 45 surnat. Meie grenaderid tõrjused tagasi ühe enamlaste vastulöögi uute tunduvalt kaotustega vaenlasele.

San Salvadori president astus tagasi

Madridist, 9. 5. (DNB). Esmaspäeval lahkus ametist San Salvadori president Martinez.

Tagasiastumist põhjustas kabineti nõupidamine, mis kokku kutsuti selleks, et arutada tühistreigi läbi tekkinud olukorda.

Rootsis maabus jälle USA lennukeid

Stokholmist, 9. 5. (DNB). Kaks põhja-ameerika suurpommitajat maabusid eesmärgselt keskpaeval Rootsi territooriumil. Üks neist teostas oma hädamuudamise Shonenis, kuna teine kukkus Pakaliviki ees rünnakul kagurannikul vette ja uppis. Kümne mehele meeskond päästis end kummipääd ja võeti, nagu esimeselgi juhul, rootsi sõjavõimade poolt vahi alla.

Sevastopoli ruumis kestavad edasirasked võitlused

Terrorirünnakul Berliinile ja Braunschweigi ruumile hävitati 86 USA lennukit

Führeri peakorterist, 9. mail. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Sevastopoli ruumis kestavad rasked võitlused. Tugevate vaenlase õhurünnakute tõrjumisel tulistasid lahingu- ja jahilennukid alla 46 ja õhutorje suurtükivägi 10 nõukogude lennukit.

Põhja pool Jassõd jäid enamlaste nõrgemad rünnakud tulemusteta.

Saksa ja Rumeenia lennukid pommitasid põhja pool Tiraspoli ja ida pool Sereit vaenlase koonidil heade tagajärgedega.

Nottuno dessandiillapeas tõrjuti mõned kohalikud vastase pesitlused.

Mereväe reservõhukomandor Pollmann, ühe allveelaeva-hävitaja komandör, uputas Vahemeres oma kahetelskümnenda vaenlase allveelaeva.

Põhja-Norra rannikul ajasid sõjalaevastiku kerged julgestusjõud koostöös õhujõududega alla ühe Nõukogude kilrpaadi üheksa ja hävitasid sealjuures ühe kilrpaadi. Pardahävitaja, julgestuslaevad ja mereväeõhutorje olng konvoikaitseks rakendatud jahilennukid tulistasid Norra rannikul, Läänemere ja Kanali kohal alla 13 vaenlase lennukit.

USA pommituslennukid sooritasid eilealpäeval ühegi terrorirünnaku Saksaale. Nad heitsid riigi pealinna ja Braunschweigi ruumi lõhke- ja süütepomme, mis põhjustasid hoonetkahjusid ja kaotusi elanikkonnas hulgas. Õhukaitsesõjund hävitasid neli rünnakul 86 USA lennukit, nende hulgas 68 neljamootorilist pommituslennukit. Okupeeritud läänelaial kohal kaotas vaenlane veel 14 lennukit.

Viimasel 581 heitsid mõned briti lennukid pomme Osnabrückile.

„Saksamaa võitmise järele sõda Inglismaaga“

Vangilangenud enamlaste seletused Kremli eesmärkidest

Bukarest, 5. 5. (DNB). „Curentul“ avaldab jutustamist ühe vangilangenud nõukogude ohvitseriga, mis tõendab ühe arvates, „millisesse olukorda Inglismaa laskunud oma praeguse poliitika eksperimentidega.“ Nõukogude ohvitser seletas avalikult: „Kui meil õnnestub Saksamaad võita, alustame me sõda Inglismaa vastu. Inglismaa on vanade traditsioonide peaa, mis võivad revolutsiooni, nagu seda on meie oma, ainult häirida. Meie ei tee endale mingild lootust selle kohta, et Inglismaa tahaks loobuda oma kapitalistlikust struktuurist. Kapital on ta ajnsaks toormaterjaliks. Teiselt poolt oleme me talle näljane vähe nagu küllaldast põllumajandust. Tulevases maailmas saab olla ainult kaks valitsevat võimu, kumbki oma kodumaa: Ameerika ja Nõukogude Venemaa. Inglismaa põhjustaks ainult intrige: seepärast tahame ta hävitada.“ Lõpuks seletas enamlane: „Nõukogude Venemaa on ohverdanud selles sõjas 25 miljonit inimest ja tema ohvitserid ei ole veel saavutanud. Kas keegi usub, et kokkuvõttes tagasi uute miljonite ohverdamisest?“

500 grammi nelja nädala toiduks

Lvov, 8. 5. (DNB). Põgenikud, kel õnnestus pääseda enamlaste põrgust, jutustavad Nõukogude hävitamisest. Nende hulgas viibis ka 88-aastane kingsepp Jan Lihnovski Podvoloczyskist (Ida-Galiitsias), kes poole ametivõimudele seletas järgmist: „Võimudele meele auks oli komissar jaut Jankin. Vähesed toiduained jaotamiseks olid eelistatud sõjakorras ja raskikalaadid ja väike hulk isikuid, kes võeti osa enamlaste tegevusest. Olen üle elanud neli nädalat enamlaste valitsemist ja saanud selles aja jooksul ainult 500 grammi leiba. Isesetses käsitöölisele ei olnud mul mingit õigust sõnda toiduainet ja mu toiduseid koosnes peamiselt loomajäätistest, mida ma tõin ühest kurnist, mille omanik kulakuna oli tapetud.“ Ühel päeval viidi mind sõdurite poolt komissari juure. See stiidistas mind varguse ja sabotaaži Nõukogude kariloomamajanduse vastu.

Mind karistati kõrge rahatrahviga. Kuna mul ei olnud võimalik esitada summat maksas, pandi mind vanglasse. Esimese seitsme päeva jooksul ei saanud ma peale poole liitri vee mingit toitu. Kui ma mõne päeva pärast palusin tükki leiba, karjuse malle Jankin: „Teis, vanad, olete meie väärituselud krea-tuurid ja teil pole õigust leivale!“

10 Tshungkingi diviisi lähivad vastu hävingule

Tokio, 9. 5. (DNB). Põhja-Hiina rindel teatatakse, et kümnel Tshungkingi diviisil 80.000 mehe tugevuse, kes olid rakendatud Põhja-Honani, ei ole jaapani motoriseeritud üksuste väikikire ümberhaaramise tõttu meeliski piirkonnas enam mingit võimalust pääseda oma saatuse eest. 5. mail saadik arenevad jaapani hävitusaktsioonid tühsti sissepiiratud vägede vastu. Need aktsioonid on jõudnud juba haripunktile.

Need vangilangenud enamlaste suuresuulised seletused viitavad uuesti Kremli tõelisele poliitilisele suunasuhtele. Moskva ei rahuldu pärast Saksamaa võitu võimujagamisega Inglismaaga Euroopa mandril. Pärast Saksamaa kokkuvõrsemist ei suudaks püstitada ühtegi Inglismaa, kus pealegi toimub sotsialistlik käärimine, Nõukogusid milgi määral Euroopa ülenjutamisel takistada.

Inglise tõelise tulevik sünge

Sotsiaalsed vastuloolud lähevad üha teravamaks

Ostio, 9. 5. (DNB). Anglo-ameeriklaste pärast sõjakavade teostumise tooks Euroopasse sotsiaalse kaose ja kirjedamatu viletsuse, ütles Norra pressidirektor Beggerud oma raadiokõnes.

Ta tuletas meele sir John Orri, Inglismaa tervishoiuala juhtiva mehe väljendust, et kolmandik Inglise elanikkonnast kannatab alatoitluse all. Sir William Beveridge kõneles oma tagasiandlikkuse reformikavades, et nälg on ühe kolmandiku inglaste alaline külaline. Seevastu aga valitseb ühe väikeses kihis, eriti aga juutide juures ainulaadne küllus ja luksus. Kui need sotsiaalsed vastuloolud juba enne sõda iseloomustasid Inglismaa sotsiaalselt olukorda, siis võib kujutleda, milline sünge tulevik ootab inglise tõelist, kuidas käib inglise elanikkonnaga näljaga kolmandiku käsi plutokraatide võidu puhul.

„Rahva tervishoid on rahva saatuse“

Saksa riigitervishoiu juht dr. Conti kõneles Saksa Tervishoiuliidu päeval

Berlinist, 9. 5. (DNB). Saksa Tervishoiuliidu tähtsustugi raamides kõneles riigitervishoiu juht dr. Conti teomal „Rahva tervishoid on rahva saatuse.“ —Tema ettekandele lähtus rahvasliku uuenduse ohtuolukorras bioloogilistest põhjalustest, nagu need rahvusetsialismi kokkuvõrsemise järele esimese maailmasõja proklamatsiooni ja teostas saksa rahva tervendamise ja taastõusu eesmärgena. Rahva mõiste, mis oli võõras Weimari-aastaste parteidele, loodi uuesti rahvusvõitluse tunnetamisega ja selle sisetiste seadustega, mis muutusid mõõduandvaks ka riigi kujundamisel. Saksa rahva elavool, tema kaev moodustavad saksa rahvusliku olemasolu alustalaks ja kindlustamise eelduse, kusjuures rahvuse mõiste hõlmab kõiki ühise vere kandjaid. Otsustuse elujatamisel, loomirõõmule ja toodangu tootmisele tuleb vastu inimene ürginstinktidale, samuti ka rõõm lapsest, oma austamine ja perekonna rajamine. Perekond moodustab rahvusliku uuemise põhialuse. Ainult tõõsaavutused ja edasiaselamine lastes kindlustavad ühelekuile osakese suurematuse. Lõngad, mida sõda meo rahvuskehaseks tõõb, tulevad uuesti tälta. Saksa rahvas peab olema terve rahvas, et toime tulla tuleviku ülesannetega.

Eduard Viiralt Viinis

Mõni aeg tagasi saabus kunstnik Eduard Viiraltile kutse Viinist esineda seal oma tõõda näitusena. Praegu viibibki Eduard Viiralt Viinis, tehes eelõõd kavatsesid näituse korraldamiseks.

Näpunäite sotsiaalsest olukorras, mis järgneb kõigial angloameeriklastele, annavad olusuhed Lõuna-Itaalias, Siitsiias ja eriti Indias. Plutokraatide kogu hoiaust ilmneb segest, et nad kõigi vahenditega tahavad takistada sotsialismi teostamist Euroopas. Ei Inglismaa ega USA pole sotsiaalne riik ja kumbagi ei huvita ühendatud Euroopa, kus valitseks sotsiaalne heaolu.

Reservid ei ole ammendamatud Bolshevikkude kaotused muutuvad üha tunduvalt suuremaks

Lissabonist, 6. 5. Portugali sõjalised ringkonnad ei oota idarindel lähemal ajal mingild suurt aktsiooni. Sellega seoses vihatatakse briti sõjakirjasaatja Moskvas, Alexander Werthi draatiliselt väljendunud ajalehes „Sunday Times“, mille järele nõukogudele on juba tänapäeval üks elu venelane palja enam väärt kui üks surnud sakslane. Sellest järeldatakse, et nõukogude näiliselt ammendamatua inimtagavara on siiski juba sel määral kannatanud saanud, et ka nõukogude juhtkond peab hakkama inimelusi säästma. Edasi on „Observer“ näidanud, et nõukogude verised kaotused on tõesti tohutud. Ajaleht hindab surnute ja 100 protsendiliste sõjaväeliste arvu Nõukogude Liidus 8-10 miljonile, millele veel lisandub viis miljonit sõjaväet. Neid inglise häälil silmas pidades peetakse nimetatud Lissaboni ringkondades kõigilt võimaliku, et nõukogud tahavad eesmäit ära oodata, kuipalju verd on anglo-ameeriklaste valmis ohverdada oma ettekuulutatud invasioonil Euroopasse.

Pommid ja salajased raadiosaatejaamad

Budapestist, 9. 5. (DNB). Budapesti linnavolikogu halduskomitee esmaspäevase koosolekul teatati, et neil päevil leiuti juutide juurest suuremal hulgal pommekeid. Edasi avastati juutide korterites üha jälle uusi salajasi raadiosaatejaama. Nende teade me mõju all, millised on uneks raskeltkaaluvateks tõendiks juutide roimariike tegevuse vastu, sõuti juutide suhtes võimalikult suurimat valjust.

Belgias kasvab inglisevastane hoiak

Meeleolude murrang anglo-ameerika õhuterrori tõttu

Viimastel kuudel ja nädalatel toimus Belgias tunduvalt meeleolumuutus. Juba aastaid oldi küll selgusel, et Saksamaa „end Atlandi-valli ääres põhjalikult ette valmistas anglo-ameerika invasiooniks, kuid selle eluruumi anglofiile ulmastas siiski briti ringhääling.

Alles kui tänuv 1. veebruaril suleti Flandrias kanalite lüüsid ja põhjaveepind hakkas laladel flandria maalaadel tõusma, tunnetati seda tätt tõsist, millega Saksa rikk hammub läänese otsustavatele sündmustele vastu. Hakati sellegi üle murelikult järele mõtlema, et Belgia võiks taas muutuda sõja tallermaaks. Ruttu kadus kujutus, et üksikõik kuidas otsus ka langeks, Belgia võiks veel nii kergelt pääseda kui 1940. a.

Sestaadik kui aprilli algusest peale anglo-ameeriklaste õhujõud hakkasid ründama ka flandria ja wallooni linnu ja seda siin maal kõigial tõlgitatakse maabumiskatses eelmänguna, on just senini anglofiilne osa elanikkonnast muutunud tähelepänelikuks. Sellisena sõda ja siiski ei kujutletud.

Neil päevil kirjutas üks-flaami ajaleht, et anglofiilne kahaneb Belgias sel mõõdul, kuidas kasvavad anglo-ameeriklaste terrorirünnakud. See tähelepanek peab paika. Küll leidub Brüsselis ja seal, kus elanikkonnal oli senini vähem kaotusi, ikka veel inimesi, kes vabandavad inglismaa meetodeid sõjajärgsete vajadustega. Ent kui siirduda Genti, Kortrijki, Namuri, Löveni, Mecheni või Hasselti, siis on lausa silmatorkav, kuidas siin vahenditult või kaudselt õhuterrorit tabatud inimesed pöörduvad inglismaa vastu.

Seejuures ei ole kollekti saladuseks et briti ja ameerika lendurid tahaksid tabada lihtsuseadmeid ja teisi tähtsaid eesmäärke. Aga isegi seal kus neil õnnestub heita pomme raudteejaamadele, on see suhteliselt lihtne väike tulemus, mis on saavutatud paljude sadade flaami ja wallooni talvilelannude surma ja hävitatud elinute ning kultuuriväärde hinnaga. „Nad ei suuda ega tahtki tabada“, see on vastus, mida kuuleme pommitusohvitse ringkondadest. Teadagi, sakslane, kes tunneb rünnasid kodumaal, ei ole läbi varemets flandria linnade sammudes mitte nii vapustatud kui sealased elanikud ise. Kuid ka Belgia pommitamise läbi ilmneb draatiliselt, kui ebainimlikult ja hoolimatult Inglismaa käitub isegi nende

rahvastega, keda ta soovib oma sõdimisega „vabastada“.

Mida saksa propaganda ei suutnud oma briti-ameerika meetodite selge paljastamisega senial saavutada lääne anglofiilseuse kantsidele, selle eest hoolitsevad nüüd vaenlased ise päev-päevalt suureneva eduga. Kindlasti oli laiale flandria põldude ja niitude ülenjutamine: flaami talupojale kibedaks pilliks. Kuid see viis ja toimimine, kuidas saksa sõjahaldus armee ülesandel selle sõjaväeliku abinõu teostas, osutab võrrelduna õhumeetoditega kogu kohutavat kontrasti inglise ja saksa sõjapidamise vahel. Kui kergeks oleksime võinud selle ülesande endale teha, järgides vaenlase eeskujule. Oleks vaja olnud vaid Nieuwpoorti lüüsa avada ja ülenjutus oleks toimunud ilma suurema vaevata. Kuid see oleks olnud soolaveelõuutus, millega vaenlane opereeris maailmasõjas saksa armee vastu ja muutis sellega lalaldades maalaal paljudeks aastateks viljakandmatuks.

Tänapäeval on selle kunstliku ülenjutuse juures Flandrias, kes seekord on saksa armee liitlaseks, tegemist magedaveelõuutusega, mis ei tekita maapinnale mingild kahjusid. See hoolitsemine okupeeritud maa huvide eest leiab kõigial tunnustust, seda enam, et nähakse, kuidas anglo-ameeriklaste ei anna vähimatki märki sellest, et nad soovivad säästa Belgia linnu ja maa.

Nii ei ole mingi ime, kui inglased püüavad, mille ebasoodsaks kujunenud meeleolumuutusele Belgias vastu astuda lendlehtede propagandaga. Kuid ka need meetodid ei tõmba enam, sest maa päriselanikkul ei tarvitse jalgida enam ei saksa ega ka inglise kujutlul ja seletust õhusõjast. Nad võivad selle üle ise koha peal oma silmaga veenduda. Ja selles tõsiasjas peitubki Inglismaa preestihikaotuse kul ka saksa sõjajutimise tunnustamise ja hindamise peapõhjus. Kui flandria ja wallooni linnade pommitused peaksid tõesti olema avastatiks suurestireklaamitud maabumiskatsioonile läänese, siis võib juba tänapäeval nähtada, et tekitatud pommitkahjustuste läbi ei häirita oluliselt saksa liikumisevabadust Atlandi-valli tagamaal, küll aga on kätlatavaks muutunud Belgia elanikkonna senini anglofiilise osa sumpaatiaid inglismaa vastu. Inglismaa on sellega juba enne invasiooni kaotanud tähtsa lehinu.

Dr. Heinrich Tötter.

Eesti kunstnike edu Breslaus

Jatkates kontserdireiel Saksa maal olid Eesti kunstnikud 2. mail Breslaus riigesaatja külalised. Olav Rootse juhatus õhtukontserti 500 kutsutud külalise ees, kusjuures kava koosnes peamiselt eesti helitõist. So-litina esines Karin Prii-Raudsepp, saavutas Lizzi A-dur kontserdiga suure edu. Eesti kunstnike Breslaus viibimise puhul korraldas Riiklik Propagandaamet vastuvõtu, samuti anti Eesti külalistele võimalus tutvuda linnaga. Saksa ajakirjandus avaldas Eesti kunstnikkude esinemise kohta muuhulgas järgmist:

„Eesti helitõist, mis siin ettekandele tulid, kuuluvad kahtlemata põhjamaalse kultuurilavakonda, mis on tugevasti mõjustatud Saksa romantika poolt. Eriti ilmes see Tartu helilooja Eduard Tubina 4. sümfoonias.

Ka Artur Kapi „Andante Cantabile“ ja värvirikalt mõjuv Elleri „Koit“ kõlased suurepäraseid. Eesti solistideklassis esindajana kuulime noort pianisti Karin Prii-Raudseppa, kes oma mehelikult tugeva kui ka naiselikult tundliku suurepärase ettekandega tõendas, et ta omab silmapaistvaid tehnilisi andeid samuti tähelepanuväärivalt kunstilist tundamust ja hindamist. Juhataes selgelt ja lihtsalt sekundeeris talle osavalt noor Tallinna dirigent Olav Rootse, kes ka õhtu sümfoniilise teosed interpreteeris üleoleva ja veenva kaasalamisega, saavutas suure orkestriga tähelepanuvääriva tulemuse.“

Pärast Breslaus viibimist jatkasid Eesti kunstnikud oma kontsertreisil Stuttgarti, kus järgmise õhtusena toimus 6. mail avalik kontsert.

Inglaste valitsemispiirkonnas õitseb uimastusmürkidega hangeldamine

„Kogu egiptuse rahva süstemaatiline mürgitamine“

Vigost, 9. 5. (DNB). Isegi inglise teadetes mõnatakse nüüd, et uimastusmürkidega hangeldamine Keak-Idas on võtnud sõjaasatset lausa kohutava ulatuse ja et inglise sõjavõimud seisavad selle kaevu ees teovõimetult ja abittult. „Timesi“ kirjasaatja Kairoas seletab koguni, et tugevate briti väeosa, keda Keak-Idas paigutatakse ühtlasi maalt teise, soodustab selle äärmise levikut. Briti sõdurid ei ole, nagu „Timesi“ kirjasaatja kinnitab, suutnud vas u panna selle salakaitsemise — eelkõige hashishi oma — kitsustusele. Esmajoones on olukord tõlne Egiptuses, kus uimastusmürkide tarvitamine haarab üha laiemal ringkonnal. Kuna koka-in ja hero-in ei tule oma kõrge hinda tõttu mäsade jaoks arvesse, vaatatakse hashishi eelkõige Süüriasile üle Suez kanali suutades kogustas sisse. Salakannavadajad tõotavad seeläbi tühendada koostöös briti sõjavõimudega, kes teenivad sellega tohutuid summasid. Samuti sallivad briti sõjavõimud ka seda, et hashishi kasvatamine, kuigi see on ametlikult keelatud, kestab Süürias takistamatult edasi. Egiptuse valituse ringkondades kõeldakse „kogu egiptuse rahva süstemaatiliselt mürgitamise“. Üks valituse esindaja sõitis neli päevil Süüriasile, et teha kohapeal viimast katset hashishi salajase kasvatusse tõkestamiseks.

USA armees rakendatakse itaalia sõjavange

Vigost, 8. 5. (DNB). Exchange Telegraphi andmeil teatas USA sõjadespartement Washingtonis, et kõigile itaalia sõjavangidele USA-s võimaldatakse moodustada ameerika ohvitseride juhtimisel tehnilisi väesid, et nõnda tugevdada itaalia kaassõjapidamist. Oodatakse, et see korraldus vabastab tuhanded ameerika sõdureid võitluseks. Exchange teatel katseleb Inglismaa samasugust võtet. USA sõjameeti teadaanne iseloomustab ameeriklaste künismi. Itaallastele antakse selgelt mõista, et neil nähakse teise jürgu inimesi, kuid loodetakse eliksi, et nad peavad seda endile auks, toimida USA armees umbes galeerijadena. See on Badoglioreeturite „uus „tulemus“, kes loovutasid itaalia rahva anglo-ameerika kurnajatele.

Ka Läti kaitseliidu ülem kindral Pauls enamlaste mõrvaohver

Riia, 27. aprillil Riia lähedal avastatud maaühisa mõrvaohvitse ees on nüüd kindlaks tehtud ka Läti kaitseliidu kamaegne ülem kindral Karlis Pauls (Pantsi) laip. Kindral Pauls arreteeriti 19. sept. 1940 Riias NKVD poolt ja seelast polnud talt vähimatki teateid. Alles nüüdse kaevamine tõi päevavalgele ta kurva saatuse. Ka kindral Pauls surrueha osutab tühiselt kuklaleksu. Keelas oli õnnetu tugev kõla lünga, mille varal õhver nähtavasti mõrvaohvale viidi. Kõõd oldi õnnetu seotud näljakordse kõitega seljale.

Admiral Pitka kindralkomissar Litzmanni juures

Tallinnast, 10. mail: Kindralkomissar SA obergruppenführer Litzmann võttis teispäeval, 9. mail Eesti Omavalitsuse jelt dr. H. M. M. ja juuresolekul vastu admiral Joh. Pitka. Admiral väljendas sel puhul, et eesti rahvas peab võitluses oma eel pärast saksa rahvavõrredatega koostöötelemale ja et võit maailmavaenlase üle ei jää tulemata. Edasi jutustas ta kindralkomissarile oma kokkupuuteid bolshevismiga.

Rida isikuid võeti vahi alla

Tallinnast, 10. mail. Ametlikult pool teatatakse: julgeolekupoitsel on eeluurimisele toimetamiseks vahistatud rea isikuid, kellede tegutsemine oli suunatud rahva kaitsvõime ja tervikuse vastu praeguses Euroopa saatust määravas võitluses. Vahistamiste üksikasjansi põhjusi ei saa sõjalistel kahtlustel praegu avalikkusele teatavaks teha. Eeluurimise lõpetamiseks antakse stiidistusmaterjal kohtule üle. Osa isikuid on juba asjaolude selgitamise põhjal vabastatud.

Inglise näjablokaad on nurjunud

Stokholmist, 9. 5. (DNB). Euroopa näjablokaad on nurjunud seletas parlamentilise James Maxton esmaspäeval õhtul ühel koosolekul Londonis. Niipalju kui võimalik hinnata, ei ole saksa rahval mingit tõist tõidunemist puudust. Peasegula vii sõjaasata järele olevat saksa rahvas ikka veel olukorras, mis võimaldab toota niipalju elatisevahendeid, et kindlustada armee võitlusvõimet ja tõõstasõõliste panusevõimet.

Nõukogude maailmavallutajate „sangarlikkus“

Järjekordse õhuterroori eesmärgiks Järvamaal olid kaitsetud metsade vahelised külad ja üksiktalud

Õul vastu 9. mail korraldasid nõukogude terrorilendurid Moskva kätul oma järjekordse terrorilendurid Järvamaale, tuues kaitsetulele naistele ja lastele seekord nõukogude paradiislikku „õnnistust“ eel teel, et heitid oma pommikoorimad täiesti valimatult ja eesmärgitult alla üksikutele kaitsetulele küladele ja taludele lalalipilla-tult üle maakonna. Kahjuks ei suudetud teki-tada õieti ainult Tapa linna, kus järjekord-selt purunes mõningasid elumaju ning töölil-si jät peavarjatu. Kuivõrd eesmärgitult ja hajutatult ning mõttetult toimus teepoolest seekordne terrorilend, näitab kõige selge-mini seljalt, et pomme loobiti metsadesse, karjamaadele ja põldudele Rakke valla Lõigvallas, Ambla valla Suuga, Rooma ja Koigi seanduses, Tammiku külas, Linnapea ja Kuivere seanduses, Kärvetel, Raka külas, Võhmuta valla Karina ja Seli küla seanduses, Tärje külas, Vajangu vallas Tamsalu ja Vajangu ümbruskonnas, Lehtse vallas Pruuna ja Rägavere külaades, Väinjär-ve V. Visusti külas jne.

Kuivere ja teine Tapa, umbes kümme-kond kannatada saanud hoonet, akende pu-runemine samuti kümnepoolne majal ning ühe hobuse ja ühe lehema surm, siis on õie-ti nimetatud ka kõik kahjud, mis nõukogu-de „sangarlikkus“ ja kuni paarsada pommil seekord umbes paari tunni kestel suutis tekitada.

Seda kindlalt tõendas aga uus terror-lend, et nõukogudele pole miski püha ning et eni, kuni on olemas veel ükski bolševik ja Nõukogudel veel ükski lennuk, ei ole tagatud rahuliku töötaja julgeolek ka kaugeimas metsakülas. Seekordne terror-lend teendab seega erilise selgusega ja värvikusega, kuivõrd kindlalt iga eestlane peab täitma oma kohust selleks, et riine püüaks oma võitlusjõu tugevama ning suu-daka murda bolševismi võimalikult ruttu. Selleks, et lõpetaks seeaegsed terrorilenda-kud, peab haarama ära eesti mees, kellela tulitakse tagalas kõigagi toime, reiva, ning selleks peab täitma iga põllumees viivita-mata ja täpselt oma normikohustused.

Normid tulevad täita

Kaitsevõitlus idas jätkub kogu oma asenduses ja tõsiduses. See on fakt, mida me õieti ei unustada. Jätkub see, mis on unustatud. Eriti ei tohi me unustada, et kui kaitse on kohustuslik. Rindel tuleb olnud kogu aeg teravalt meelde, et eranditu kohustuslik on endast mõistatavaks ja asendamatuse eelduseks, et mitte vaen-lasele alla jätta. Tagalas, kus häädaon tun-netamine mõnikord kipub jääma tuimaks, ei oaks inimene tihti kohustuslikule otsu-tada seda tähtsust, mis sellel on tegelikult. Kuna praegune sõda on kujunenud ülil-mal määral tõsiseks sõjaks, siis on pilir-jeon rinde ja tagala vahel suurel määral tühjuse. See tähendab — ehud ja äsaa-nend rindel ning tagalas on üksikutele lähe-nenud niivõrd, et sõja otsustava edu saavu-tamiseks ei ole tähtis ainult rinde, vaid ka tagala tugevus ja tihedus. Pole kaheldust, et tagala saab tulla ja tugev olla ainult siis, kui igaüks seal täidab oma kohustusi sama tõsidusega ja osavusega, nagu seda teeb sõdur rindel.

Üheks tähtsaks kohustuslikuks tagalas on põllumees. Ta peab hoolitsema, et rinde-võitlejad saaksid korralikult toidetud ning et ka kõigil neil rahvuskassastel, kellel pole oma aita ega oma salve, oleks tagatud igapäevane leib.

Et ole tarvis põhjendusi selleks, et alla-krüpendada põllumehele lastava kohustuse määrat tahtsust. See on igale pikemat-aajale. Seepärast on valdav enamik eesti põllumehi alati oma kohustused täitnud korralikult ja täpselt.

Talumees peab oma omavõimust äratavate asenduste mõtigi suhtes kehtib meil praegu normide süsteem võimaldab kõige enam kindlustada nii sõjaväe kui tsiviilelanike toidutarvete rahuldamist. Seda loomuli-kult eeldusel, et kõik põllumehed suhtuvad normide täitmisse ääe vastutustundega. Meie põllumeeste kaks peab tunnistama, et normide täitmine rõhuva enamuse poolt on olnud laimatu. On arusaadav, et nendel põllumeestel, kes normide täitmisse kohus-tasse on suhtunud korrektelt, normide täit-mine ei ole olnud kangeliski kerge. Et meil juba mitmendat aastat sõjakorraldust valitseb, see annab ennast põllumajanduses täpselt samuti tunda, kui kõikidel teistelgi majan-dusladel. Väsimatu hoolet ja visa tööga on aga üle saanud kõikidele raskustele. Bolšev-ike poolt põllupidajale loodud haavad, tööjõupüüdus, paljude meeste siirdumine rindele ja paljud muud põhjused seavad peagu iga talu töö suurte raskustele. Suurem osa talupidajast on aga aru saanud, et pingutus normide täitmiseks on tähtsam kui vaev, milleks võidetakse kõik ette-täie-vad tähtsust.

Kuid nagu igaast reeglilt on erandeid, nii on erandeid ka meie põllupidajate seas nor-mide täitmise alal. Nendeks eranditeks on need põllupidajad, kes oma normikohuste

täitmisse suhtuvad lubamatu leidusega. On vastutustundetu täiesti ajal täiesti ke-hustatute täitmisele olla pealiskaudne. Normi-kohustuste täitmata jätmise või puuduliku täitmise tulemuseks on paratamatult häired toidutarvete korraldamises. See omakorda võib tekitada häireid mõnedel teistel eluli-selt tähtsatel aladel. Ning tulemuseks on meie kaitsejõu nõrgenemine võitluses bolšev-ismi vastu.

Rahva tuleviku eest täht vastust tundes, ei tohi meie endale lubada vähimatki lõ-vumist oma kaitsejõus. Seetõttu on para-matatu, et me ka nendel põllumeestel, kes ei ole vajalikus ulatuses veel täitnud nor-me, ootame ja nõuame nende täitmist.

Norme täites tuleb alati meeles pidada seda, et normi määramise juures ei ole vähe-maigi määral normi andjalt käsitatud ette. Norma on saadud sel viisil, et on välja arvatud sõjaväe ja tsiviilelanike tarvidu-sed ning need siis liidetud. Tähendab — norm tuleb täita täies ulatuses. Ta tuleb täita ka määratud tähtsajaks või kui see mõõda on lühenud, siis esimesel võimalusel. Ei tohi unustada, et ka normi-ke antavate põllumeestele kvaliteetide pole lu-batavad puudujärgid, sest puudujärgid kvaliteetide on ainult sama, mis puudujärg normitäitmise ulatuses.

Nende põhimõtete alusel tuleb kiiresti põllupidajatel, kellel on norme täitmata, asuda nende täitmisele. Kui vaatame, mis-augused põllumehed on olnud normitäit-mise korraldus, ning misaugsused hooletus, siis näeme, et iga aastal on need peagu ühed ja samad talupidajad, kes ei tule toime normitäitmisega. Nendel talupidajatel tuleb oma jõud ja hool kokku võtta. Kõigil tuleb õhuvõira talle oma kohustust. Aeg nõuab seda.

Eesti põllumees on alati oma eesajapõlvil-likusega, taibukusega ja tööksusega paistnud silma. Seda suurepärase omandust tuleb ho-da ja viljeleda ka sõja rasketel aegadel. Eesti põllumees teab, et eesti linnaelanik-kond, eesti naised ja lapsed, vajavad leiba ja teisi elatistavarasid elamiseks.

Rinne, millele veebruaris teostatud mobi-lisatsioon liandas kümneid tuhandeid uusi võitlejaid, täidab oma kohustust. Ta hoiab eemale meie põldudest ja kodudest bolševike hävitustahetelised rõõvööd ning võimaldab selleil kevadel põllumeest e-gamatult asuda oma künni- ja külvitöödele. Eesti mees teab moodustatud väeüksused va-javad aga korralikku toitlustamist. Sõduril, kes iga hetk on valmis ohverdama oma elu, ei tohi tulla toidust puudus.

Seepärast iga unustagu ükski põllumees, et kätteasud lõiknaks ei ole täidetud ükskial tema vaev, vaid ka rinde ning kogu võitleva rahva hool.

Täites norme, täidab põllumees oma au-kohustuse nii rinde kui ka kõikide teiste võitlevate rahvuskassaste vastu.

ERÜ kavatseb avada Järva-maal 9 lastemängumuru

ERÜ Järva ringkonnas on alati ette-valmistatud lastemängumuru avamiseks Järvamaa rahvarohkemate keskuste juurde. Kuna laste arv Järvamaal on eakviteeritult ja sõjapõgenike arv märksa kasvanud, siis kavatsetakse lastemängumurusid avada märk-sa rohkem eelmise aastast.

Esiatguete kavatsetakse kohaselt avatakse mängumuru Ambla, Lehtse, Aegviidu, Käru, Koeru, Koigi, Rakke, Ensa ja Tamsalu ala-vice juures, kui leidub selleks kõlalt ova-võtta soovi ja lapsed. Laste arv kindlaks määramiseks toimub kuni 15. maili a. s. mängumurudest osavõtta soovijate laste registreerimine, mida toimetatakse Amblas — ERÜ piirkonnajuhri hr. J. Petheri juures, Lehtses — vallamajas, Aegviidus — hr. V. Värki juures, postkontoris, Kärus — val-lamajas, Koerus — vallamajas, Koigis — val-lamajas, Rakkes — vallamajas ja Tamsalus — Tartvateja Ühisuses.

Lastemängumurudele võetakse lapsed 4-7 a. vanuses ja osavõtt on tasuta. Mängumuru-d on avatud umbes kella 9-17 ja võimalik mõõda korraldatakse lastele ka ühistoitus-tamist.

Mängumuru avatakse niipea, kui ilmad võimaldavad juba laste väljas viibimist.

Türi Munaühingu peakoosolek

Eeloleval pühapäeval, s. o. 14. mail, peab Türi Munaühingu oma ruumes korralle-asta-peakoosoleku: Põltsamäe tulevate pe-koosoleku päevakorras on koosoleku raken-dus, 1943. a. aruanne, 1944. a. eelarve, vali-mised põhikirja järgi ning läbirääkimised. Koosolek algab kell 13.00.

Hiilamardikas ja ta tõrje seemnekasvatuse

Naeri-hiilamardikas on metallise hiil-laga 1,5-2,7 mm mardikas. Mardikas ise kui ka tõugud elavad riistõeliste õiepuuga-des ja õites. Mullu esines neid kohati nii hulgaliselt, et hävitasid 100% õitest, ehkki siin Grallit'ga toimetatud.

Sarnaseid juhuselid esines meil kaali, kapsa ja naeri seemnekasvatajatel sageli. Kogu saak spardub, kui istikud ei aja uusi õievarsi ja istim ei õitse teistkordselt.

Ainsad vahendid hiilamardika tõrjeks on igaüksugused saadavatele püreetripreparaadid, näit. Dusteran, Püretol ehk tänavu müügil olev Geasol. Eelpool mainitud preparaadi-d on kahjutud õitele, taimedele, inimetele ja koduloomadele ning ei ole surmavad mesi-lastele. Toimetada tuleb kahjurit esimesele puhul õhtul, sest päikesekiired vähendavad kiiresti tappetoimet. Hävitab päike hiil-mardika veel täielikult kapsaliblikla röövikud, maakirbud, maasikabööbikajad, leheostajid j. l.

Alalhoida kinnises maa ja pimedas. Seemnekasvatajad, kui tahate saada tulu oma kapsa, kaali ja naeri seemneistikutel väljast, siis muretsge aegsasti püreetri-preparaadid koju.

Martin Liias

Rahurikkujale määrati karistus

Neil päevil karistas Harju-Järva abipre-fekt oma otsusega Võhmuta vallas Metsta-guse külas elutsevat Dietrich Leppi k'at 200-rmk rahatrahviga, selle mittesissenõutavuse 1-kulilise arestiga. D. Leppik oli 1. mail Võhmuta vallas Metstagus külas asuvas Uuetoa talus loobunud olekus määrat-senud ning korda ja rahu rikkunud.

Noored rakenduvad maal

Ülevaade noorte elust ja tööst ning mõningaid kavatsusi

Noored on siirdunud maale. Sel puhul on meile kõigile sümboolne kõige pealt see, et iga noor rakendub seal tööle oma võimete kohaselt. Taluandeks on teatavasti töödõud püstitatud vastavalt maa suurusle. Sellest lähtudes arvatakse tänavu täis-tööjõuna ainult neid noori, kes on vähemalt 16. a. vanad; 14-16 aastased noori loetak-se aga lisatööjõudeks, kuna noored alla 14 eluaastat tänavu üldse sibiensetuse ko-hustuse alla ei kuulu ja nad võivad jõuda mõõda vabatahtlikult rakenduda kergemate tööde eesotsimisele, nagu karjaskäimine, kodused korraldustööd jne. Noorte maatöö-juhtide ja nende abide töösele kohuseks olgu kõik teha, et eeskätt oleksid kaitsitud just noorte huvid ja et talupidajate ja noor-te vahel süveneks üha tihedam ja üksteist mõistatav püsiv üksteise abistamise tahe.

Teiseks oluliseks küsimuseks on noorte kasvatustöö jätkumine ka suvel. Vald jagu-neb kolipiirkondadeks, mis on sedakorda noorte kasvatustöö korraldajad. Noorte kasvatu-töö ei toimu sel suvel mitte kolipiiriga, vaid iga võimalusel vabas õhus noorte tööstelise huvi ja õppealadel praktilisel vii-sil harjutuse, mängu ja võistluse kaudu. Noorte kasvatustöö korraldajad, kelleks on kolipiirijuhataja või õpetaja, on vabaja veet-mise tegelikuks korraldajaks, keondades oma ümber vabatahtlikke jõude õpetajate, noorte ja seltskonnategelaste hulgast. Selle juures peetakse silmas, et ka vanema astme noorte vaba aja tegevus ei jääks tagaplaani-le. Jaanipäeva paiku, samuti hooaja lõpul toimavad üle maa Noorte päevad mitme-külge kavaga, mis kui eesmärk kaasa mä-javad noorte vaba aja veetmise innustami-seks.

Erilist rõhku pannakse tänavu ka ravim-taimede kogumisele, korraldades seda noor-te saikade kaupa ja võimaldades seega noor-tele enam ühendusse astuda meie kauni ko-damaa looduse ja ajalooliste ning muude väärtusvõrrustega.

Juba mõnda aega on organiseeritud noor-teühendused üle maa rakendunud vabatahtli-kuks välisajoppeks tulistõrje, õhukaitses, sanitar, side, korra ja muu ühiskondliku teeni-stuse aladele. Meie kõik võime ühes olla oma noorte, kelles praegusel erakordsel ajal on süvenenud suuresti ohvrimeel ja abivalmiduse vaim.

Mitmes noorte malevas on jällegi vil-

kalt innustunud noorte kultuuriline tegevus. On loomisel ka üksikud trupid, kes ringeõit-del esineksid rahvakultuurilistel aladel laulus, mängus ja rahvatantsus. Muuseas ei-neb 18. mail Viru Noorte trupp ringhäälin-gu, kätlastades ka rindeõiduride ja haigilad. Noorte kultuurilise elu tõusu on hoogsa-lt märgata ka Sakala ja Järva noorte juures. Loodetavasti siirdub ka ühe paremaid meie noorte kultuurilisi üksusi lühialajalisele ringsõidule Saksamaale esinema eesti laulu, muusika ja tantsuga.

Eesti Noorte peastaabi ühtlaste juhi ametiaase asumisega on ka ühtlaste organi-seerimine tõhusamalt edasi jõudnud. Kõigis noortemalevas on ametis ühtlaste juhid, kes pidasid ära omi tööpäevi Viljandis, kus lahendati paljud organisierimise puutuvad küsimused.

Juhtkonna koosseis suureneb vabatahtlike jõududega varematest noortetühendust, õpe-tajast ja isikult mitmel pool tööaladel, kellel vaid oskusi, tahtet ja sisemist armastust meie noorte elu vastu. Lähema äsasandena on kavatsusel eeloleval suvel ühtlaste-juhtide õppe- ja maotööleajagi korraldamine Toris, millest osa võtaksid 18-21 eluaastase noored, kellest loodetakse tulevase liipkonna juhte. Suvel jätkub ühtlaste organisierimi-ne eriti maanoorte ja kätisnoorte seas.

Noorte tulevaste liipkonnajuhtide välja-õppeks on tänavugi kavatsatud üks tühua-malt sisustatud ülemaaline õppeaaser, ar-vatavasti Kõljärvel, kus ka noorte kätis-vaheandajale ja noortereferendile on ka-vatsusel oma õppeaaser. Noorte siirdumi-seks linnadest maale on ühenduses maotöö-ga ka enam püsivakorrale kerkinud Eesti Noorte Peastaabi koos Eesti Põllumajandus-liiduga maanoorte organisierimise küsimus, milleks vastava dekurra väljalõõtamine on teokali. Maanoorte organisierimisevõima-luste soodsa lahendamiseks võtab noorte elu ja töö üha avaramad piirid, seda enam, et maotöö on meie rahva peatööks.

Mida enam süveneb vastastikkune asu-dus noorte juhtkonna, lastevanemate, põllumehe, õpetajate ja töötajate vahel, seda vilkamalt ja rõõmsama meeleaga noored oma ülesan-desse süvenevad. Kuigi erakordsel ajal, on noorte kasvatustööandmed raskemad, kuid seda võitluslikum on see töö, sest kava-tada õht noort, tähendab kindlustada ter-vele suguvõsale õnnelik tulevik.

Kuidas vähendada klaasikahjusid

R. Umbliia, õhukaitseliidu juhataja kt.

Õhurünnakutel allaheldetavate lõhkepommide plahvatusaine tõugete ja tõmmete (me-mise) tagajärjel puruneb asulale väga palju aknaruute. Rääkimata muudest kahjuste-st, mis on juba eelnevalt mainitud, on purustatud aknalaasid eelu- ja töö-ruumid enam või vähem kasutamiskõlbmatuks. Materjalil nappus ja töölise puudus pu-rustatud aknaruuteid uutega asendamiseks teeb kõigile suuri raskusi. Meed asjaolu su-nivad otsima abinõusid klaasikahjude vähendamiseks. Mida paksem on aknalaas ja väiksem aknaruudu pind, seda suurem on ta vastupidav plahvatus survel ja tõm-bele. Seepärast soovivad sõja karmid nõuded esialgu loobuma mõõduv rahva vii-mastel aastatel laialdaselt kasutatava hakatud suurepinnalist aknaruuteid, mille kau-dalists ruumides rohkem pikkest ja valgust, põhjamaalimessele eriti vajalikeks ja defitsiitideks saju. Suurepinnalised aknaruuteid tulevad paratamatult alajäetada vähe-maiks ruutudeks, nagu seda Tallinnas mitmel pool näha võib. Aknaruuteid õiekleepi-mise paberiribadega ei suurenda oluliselt ruutude vastupidavust; ainult inimvigastuste hädaohu klaasikahjude läbi on väiksem, kui ribad on kleepitud tihedalt rist-rästi. Mida vähem on klaasitud pinda plahvatusalase liikumise teel, seda väiksemad on arusaada-valt ka klaasikahjud. Seepärast sunnib sõda paratamatult käripäa valgustustehnilisi ja tervishoidlasi nõudeid ning asendada vähemalt ühe osa klaasiruutudest muu materjali-ga: laudadega, vineeriga, plekiga jms.

Klaasitud akende katmine luukide-ga või laudadega ei kaitse täiesti ak-naruute purunemise vastu, selleks peaks ruutude kate olema õhukindel. Sealt, kus õhk pääseb, pääseb mõjule ka pommiplahvatus läbi tekkinud õhuur-ve või õhutõmme, enamasti küll vähen-da-tud jõuga.

Klaasitud akende laudadega kinni-lõõmise materjali ja tööjõu kulu on õi-gustatud esijoones nende ruumide pu-hul, kus hoitakse tähtsaid ja väärtus-likke varasid, et vältida seeläbi nende ebaseaduslikku kõrvaldamist.

Klaasitud pinda vähendavate abinõu-de hulka kuulub ka nõue talvadeks eemaldamiseks suvevaheajaks. Selle koha-ta on Tallinna linnaomniskorralduse poolt aval-datud ametlik teade (vt. Eesti Sõna 4. maist 1944).

Eest ära võetud talvaknad tulevad aga alal hoida kohas, kus nad on kait-situd purunemise vastu, kas näiteks keld-riks või kapitaalsetingega laoruumis. See-juures olgu aknaraamid paigutatud sta-biliseelt, et ka suuremate põrutuste pu-hul nad ümber ei kukuks või meile pu-rustavaid esemeid peale ei kukuks.

Lõhkepommide plahvatusalase ei pu-rusta õksi aknaruute vaid ka klaase ja klaasemeid ruumides. Seepärast pai-gutab mõistlik perenaine omad klaas-esemed varjule kappi või kasti ja ase-tab nad nii, et nad oleks kaitsitud või-malikult ka purunemise vastu põrutuse läbi. Samuti on purunemise ohus ja va-javad kaitset näiteks valgustusarmatu-ride klaasosad, vitriinklaasid, pildiraa-mide klaasid jne. Siin sunnib sõja karm paratamatult loobuma nii mõnestki ilu-ja mugavuse nõudest ja alles hoidma vastavaid klaasasju varjatud kohas pa-remate aegade jaoks. Kappide vitriin-klaid jätta poolavatuks, nii et õhk takistamatult läbi pääseb — siis on vitriinklaaside purunemisoht tunduvalt väiksem.

Ja lõpuks veel üks väike praktiline võte mida Tallinna inimesed on eduga kasutanud, see on akende suletiste lõv-damine õhualarni korral nii, et õhu-surve mõjul aknad iseenesest hõlpsasti avaneda võivad. Sellele liias on välis-maal kasutusel veel tõukepehmen-dajad vedrud aknaraamide küljes, et akende avanemisel õhusurve mõjul ruudud ei puraneks põrutuse tagajärjel. Tõukepeh-menemist on võimalik saavutada muide ka mitmesuguste koduste abinõude-ga.

Et vältida võimalikult inimvigastu-si klaasikahjude läbi on tingimata mõue-tav, et inimeste kaitseks määratud var-jendituumides akende ja uste klaasruu-d oleks asendatud muust materjalist (vineer, papp, plekk) tahvliga, samu-li oleks kõrvaldatud seintel klaasitud pildiramid, klaasarmatuurid jms. eem-med. Et vähendada kammide vigastusi klaasikahjude läbi autodel ja jalgratas-tel, on tungivald nõutav, et tänavate puhasdamiseks kohustatud isikud pärast õhurünnakut kõrvaldaks sõiduteelt või-malikult kiiresti klaasikillud ja pühiks nad kokku tänavaservadele hunnikutes-se.

Iga arusaaja kodanik, kes tahab kaasa aidata sõja võidukaks lõpetami-seks, käitub arusaadaval kombel nii, et sõjakahjud oleks võimalikult väikesed ja selliste abinõude hulka kuuluvad ka eelpool käsitatud talitusviisid klaasikah-jude vähendamiseks. Seepärast edasi hütisõna all hoidu klaasika-hjudest.

Kinkige rindemeestele võrk-pall ja võrk

Järvamaalt mõni aeg tagasi koduma-piiride kaitsele siirdunud ühe rügemendi sõdurid pöördusid kodumaakonna poole palvega, et siit püütakse saata neile võrk-pall ja võrk, kuna need võimaldaksid mee-tele vabaja meeldimast ja sportlikku veetmist.

Toimkond „Rinne ja tagala“, esitades silmkohal selle palve kõikidele Järvamaa-lastele, loodab et see leiab ka kõikjal aru-saavate mõistmist ning et kodumaakond lelab kindlasti võimaluse paari võrkpalli ning võrgu saatmiseks rindemeestele. An-ne-tada soovijaid palutakse annetatavad spor-divahendid järele toimkond „Rinne ja tagala“ korraldusse Järva maavalitsuses juba kõige lähemal päevil, kõige hiljem aga 18. maiks, et neid võimaliku toimetada juba pühiks meestele nende asukohta kätte.

Lugemismaterjali rindevõit-lejale ja haavatuile

Eesti rindevõitlejad ja eriti haavadud pöörduvad pidevalt ERÜ poole palvega lu-gemismaterjali saamiseks. ERÜ Keskamet ja ringkonnametid saavad kodumaakait-sajale ajalehti ja raamatuid.

Uute lühikarjanduslike teoste vähesuse tõttu on võimalik eesti haavatuile ja väeol-varustada peamiselt varemilmunud teostega, mis ERÜ-le annetakse kodanike poolt.

Haavatuile pühendatud ravipäevade lähen-damiseks ja rindemeestele vabade tundide meelelahutuseks on seib ka kergesulune ajaviitekirjandus, nagu kroonised romaanid,

Kui taimed võiksid kisendada . . .

Meie taimed põllul on tummad ja talu-vad igasugust kohtlemist, nii nagu haavatud hiru, kes valitseb metsas hinge heidab. Sõjal, kuhu sõjakära ei kosta, sõjal loojeneb püike nagu varemgi sügavale õhtrahus ja kui me kevadel või sügisel naudime seda närverahustavat tundi päeva ja õõ vahe-maal, siis tuleb meile küll harva mõtlesse, et me võlgume selle rahu ainult olnkorra-le, et oma olemasolu eest võitlevad taimed on tummad, et nende võitlust ei saada sa-masuguse kätla nagu inimeste oma.

Mis saaks maalein vaikusel, kui haiged kartulid võiksid kisendada, nagu seed tolm-mise eel, kui rohtunud villi mõitaks kisen-dada ja kui võiks mõirata nagu härg paljal karjamaal.

Pühapäevane jalutuskäik oleks talumata ja loodusõõber peaks mõlema kõrval kin-ni hoidma. Lõokeste lõõritamine varasol hommikul oleks samavähe kuulvad kui õh-tukellade kauge kaja. Tuhkuspäigad oleks võimalikud ainult merel, kõrbedes või pal-jastal kaljudel.

See oleks teepoolest hirmus. Paljud põl-lupidajad kuulaksid siis küll maailma vae-vatumate olevuste hulka. Ainult talvel, kui sügav lumi katab kõiki põlde, oleks meil rahu.

Kui tännilikud peame olema selle eest, et taimed on loodud tummadeski!

Kuid talunikul, kes on harjunud kätma põllul lahtiste silmadega ja kes mõtab taimede tumma kõnet, tõmbub sõda saagil kramplikult kokku, kui ta näeb põldu, mis onstatul „kisendab taeva poole“. Ta kuuleb hoiged kaera põllul, mis on lämbumas õita-va põldinepi küldes hiligne al ja talle koostub rukkil häeldamine, mis sügisel kü-ltili liig sügavale ja mille juured mäti lõ-pul vaheldava sula ja pakase mõjul rebene-vad.

Tema talus on teisiti. Tema põllud nara-tavad, eest sõal on kõik korras, sõal on hoolas tööga loodud kultuurid, mis jõuliselt ja rahuldavalt küpsevad rikkalikks lõiku-seks.

Selliseid korralikke põlde nähes kerkib küsimus: miks ei ole see sõikjal nii? Kui igit talunikul oleks sellised põllud, siis oleks meie toidustamise alalgi eiuord sood-sam.

Kas ei oleks siiski parem, kui taimed võiksid kisendada? Jah, siis võiksid nad hoolitajale talunikule tema vead kõrvu kar-juda! See oleks mõjuvamus kui igaüks põl-lumajanduslik nõuame, kui õpikud või ajalehe artiklid, mida — nagu käesolevatki — loevad küll viat väga vähesed, kellesse ast-puutub.

Kusil tegi keegi talunik hartoleid ma-ha. Ta ise kündis põldu ja ta tatar heitla mugulaid kõveraseis vagudesse. Siin oleks kartulid pidanud juba enne küvi hütuma: „Pea, pea, siit me ei pääse välja!“ Seemne-kartulid olid nimelt rühkiohustatusest ja suu-osa neist ei näinud oma lüdega enam kannagi päevavalgust. Päike selle oli nende „hing“ haige, nad põdesid viiruse haigust, mida mugula juures välist ei märka. Talu-nik oli olnud kartulid häas usus ühest eemalastvast talust ja ei aimanud midagi paratamatust halvast saagist.

Teisiti toimus teadlik ja arukas naaber. Tema tunnustatud seemnekartulid olid ter-ved ja noored, tugevad taimed sõrased rida-vised tärkates ühtlaselt nõrgestades rida-vised küpse ja hästi väetatud põllul. Kade-da piguga vaates neid naaber, kes siis õh-tal kodu tules ütles oma naisel: „On ime-lik, et kõige vähem vaeva näinud pereme-he on kõige paremad kartulid. Ta ei aiman-udki, kui asjatu oli olnud esgeli tema ene-se rahuldamine hommikut õhtuni. Ta arvas, et teda seirab ebaõnn ja töötas edasi eba-õiget ajal ja kohal. Ta kütkus 14 päeva õitavat rühkheina oma kaerapõllul, kuna ta targa-naar oli selle juba küvi eel häi-vitanud tihedabulbuse äkkaga kahe tuu-n, jooksul. Ta kõpas kümme päeva kartuleid et võidelda orasheina ja muu umbrohu vastu, mida naabri põldudel vaevalt veel leidus, sest sõal kasvati palju rühvelvija, töötati kaks korralikult ümber ja hävitas ümbrohi juba ees äkke, rulli ja muldamis-adraga.

Talunik puhastas oma rukki kolm korda, unustas selle aga peitsida, küti siis seem-ne liig sügavale ja harvad korred olid jõi-kuseks väikesed ning pead pooltühjad. Ara-kas naaber ostis seestvatu eordurkiat, hark-hoolalt maa, kütlvas seemne korrapäraseit ning sai viiekordse saagi.

Muidugi igit talunikul on kord õnne, kord ebaõnne, kuid põhilisel on ta ise ikka õigil oma õnne saap. Edukaks põllupidamiseks ei ole vajalik ainult vürkus, vaid ka tubi-annus teadmisi ja oskusi. Ükski vilja või taimekasvataja ja loomapidaja pole veel taevast langenud.

Talunik, kui sulle tundub, et sind seirab ebaõnn, siis ava oma silmad ja õpi juure ning õnn külastab siis ka sind. Saada oma poeg põllutöökooli ja õpi ise oma põllul. Vastle ühiselt, õpi neid tundma nagu sa oma lehma ja hobust tunned, siis hak-kad sa mõistma taimede tumma keelt ja mõistad ka oma viga. Sa pead nägema umbrohu ja võitlema selle vastu enne kui ta lämb päevavalege ja sa pead ära tun-da taimetäheajused enne kui nad jõuavad teha suurt kahju.

Ajad muutuvad ja sellega ühes ka urti-va inimese teadmised. Votta oma teaduse ja praktika saavutusi. Loe erilistalt kirjan-dust ja kateeta sulle soovitatud uute me-netustega. Ara uue pimedalt kõike, mida sulle soovitatatakse, kuid ära pea oma talu mitte vanasade viisil, ei „Päigaleismine“ on tagasi-aak.“

Pealtlõuaga püsisga ei võitle praegu enam keegi, sest aeg on meile andud uued relvad. Uuel ja paremal viisil peame me hankima tänapäeval ka oma igapäevase lei-va.

Taimed on ja jäävad tummeks — ka siis kui neile tehakse ülekohat. Kuid lõikus näitab, kes ja kus toimus õieti ja kes valesti.

kriminaalromaanid, seiklusjutustused, LUB-i väljandid jne.

Kaasestlasi, kes tahavad haavatuile ja rindemeestele rõõmu valmistada, palutakse annetada selleks ERÜ-le raamatuid.

Kätistates ja asutustes võiks keegi teeni-tajalt võtta enda peale raamatute kogumi-se kaastõttajalt. Ka iga üksik raamat on teretulud.

Raamatuid eesti rindevõitlejale ja haavatuile võtab Tallinnas vastu ERÜ Keskamet Aia 12, samuti ka kõik ERÜ ring-konnametid linnades.

